

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio L. De morte Christi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

nouit, si a merito
transit ad mercedem : quia merces merito respondet, ut
præmium debito.

¶ Exempla deinde
meriti æqualitas te-
cundum iustitiam
exerceatur tam in
malis quàm in bonis ;
& in malis quidem
rationi adiungit ex-
plum de iusta æqua-
litate circa demeri-
tum furti, cum aucto-
ritate sacræ Scriptu-
ræ, & inde inferunt
simile, proportiona-
liter fieri iustā æqua-
litate circa meri-
tum boni.

Q. 19. art. 4.
& 9. 34. art. 2.

Epist. 16. an
2e med. to. 4.

¶ Vbi aduerte, quòd
in istis iustitijs inter-
ueniunt duo. l. res ex-
terior, & voluntas in-
terior; verbi gratia :
ouis furto ablata &
voluntas ducens ad
furtum. Si conside-
retur res exterior
(puta ovis duntaxat)
sufficit ut ad æquali-
tatem iustitiæ resti-
tuatur ipsa ovis : sic
enim inæqualitas
rei facta per furem,
reducitur ad pristinam
æqualitatem, ut
patet. Sed si su-
per hoc consideretur
iniqua voluntas furis
(qua uoluit contra-
tempa iustitiæ pu-
blica, & proximi
plus habere, quàm
sibi debetur, & pro-
pterea abstulit ouem
alienam) sic ad hoc
ut hæc iniquitas uol-
untatis iuncta ope-
ri ad æqualitatem re-
ducatur, iustum est
ut minus habeat de
suo qui plus quàm
debeatur sibi usur-
pauit de alieno : &
propterea pro una
ablata oue reddere
teneatur quatuor, y-
nam pro æqualitate
rei extra, & tres pro
æqualitate iniqui
actus. Et quia tam
demeritum quàm
meritum, principaliter
consistit in uolun-
tate, ideo Auctor in
litera tractans de
merito Christi, ad
æqualitatem, quæ
principaliter respicit
actiones & pas-
siones, quatenus
sunt voluntariæ, se
conuertit : & tam
in malis, quàm in
bonis iustitiæ æqua-
litate considerat
uit, prout iusta uel
iniusta uoluntas mi-
nus, uel plus de si-
bi debitis uoluit eum
effectum, ut patet in li-

omnis ueritatis, non ex aliquo
merito precedente, sed ex ipsa
unione Dei & hominis : secundum
illud Ioan. 1. Vidimus glori-
am eius, gloriam quasi unigeni-
ti a Patre, plenum gratiæ & ue-
ritatis, ergo neque exaltationem
habuit ex merito passionis, sed
ex sola unione.

¶ 2. Præter. Christus meruit sibi a
primo instanti suæ conceptionis,
ut supra habitum est, non autem
maior charitas fuit in eo tempo-
re passionis quàm ante. Cum er-
go charitas sit merendi princi-
pium, uidetur quod non magis me-
ruerit per passionem suam exalta-
tionem quàm ante.

¶ 3. Præter. Gloria corporis resul-
tat ex gloria animæ, ut Aug. * dicit
in Epistola ad Dioscorum : sed
Christus per passionem suam non
meruit exaltationem quantum ad
gloriam animæ, quia anima eius fuit
beata a primo instanti suæ conce-
ptionis, ergo neque etiam per pas-
sionem meruit exaltationem, quàm
tum ad gloriam corporis.

Sed contra est, quod dicitur
Philip. 3. Factus est obediens us-
que ad mortem, mortem autem
crucis, propter quod & Deus
exaltauit illum.

RESPON. Dicendum, quod meri-
tum importat quandam equali-
tatem iustitiæ, unde & Apostolus di-
cit Roma. 4. quod ei, qui operatur,
merces imputatur secundum debi-
tum. Cum autem aliquis ex
sua iniusta uoluntate sibi attri-
buit plus quàm sibi debeatur, ius-
tum est ut diminuat. Et quan-
tū ad id, quod sibi debeatur : si-
cut cum furatur quis unam ouem,
reddet quatuor ut dicitur Exod.
22. Et hoc dicitur mereri, in qua
tū per hoc punitur eius iniqua
uoluntas : ita et eum aliquis sibi ex
iusta uoluntate subtrahit quod
debebat habere, meretur ut sibi
amplius superaddat, quasi mer-
ces iustæ uoluntatis. & inde est,
quod sicut dicitur Luc. 14. Qui se hu-
miliat, exaltabitur. Christus autem
in sua passione seipsum humili-
auit infra suam dignitatem, quan-
tum ad quatuor. Primo quidem,
quantum ad passionem & mor-
tem, cuius debitor non erat. Sec-
undo, quantum ad locum, quia
corpus eius positum est in sepul-
chro, & anima in inferno. Ter-
tio, quantum ad confusionem &
opprobria, quæ sustinuit. Quar-
to, quantum ad hoc, quod est traditus
humanae potestati, secundum quod
ipse dicit Pilato Ioan. 19. Non ha-
beres in me potestatem, nisi datum
tibi esset de super : & ideo per suam

passionem meruit exaltationem
quatum ad quatuor. Primo qui-
dem, quantum ad resurrectionem
gloriosam : unde dicitur in Psal.
138. Tu cognouisti sessionem
meam, in humilitate mea : pas-
sionis, & resurrectionem meam.
Secundo, quantum ad ascensionem
in celum, unde dicitur Ephe. 4.
Descendit primū in inferiores
partes terræ, qui autem descendit, ipse est & qui ascendit
super omnes celos. Tertio, quantum ad consensum pa-
ternæ dextere, & manifestationem diuinitatis ipsius,
secundum illud Ista. 3. 2. Exaltabitur & eleuabitur, &
sublimis erit ualde : sicut obstupuerunt super eum
multi, sic in gloriam erit inter uiros aspectus eius. ut
Phil. 2. dicitur, Factus est obediens uique ad mortem,
mortem autem crucis : propter quod & Deus exaltauit
illum, & dedit illi nomen, quod est super omne no-
men, ut scilicet ab omnibus nominetur Deus, &
omnes ei reuerentiam exhibeant sicut Deo, & hoc
est quod subditur, Ut in nomine Iesu omne genu
flectatur, celestium, terrestrium, & infernorum. Quar-
to, quantum ad iudicariam potestatem, dicitur. n.
Iob. 36. Causa tua quasi imperij iudicata est, causam
iudicium que recipies.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod principium
merendi est ex parte animæ, corpus autem est in-
strumentum meritorij actus. & ideo perfectio ani-
mæ Christi, que fuit merendi principium, non de-
buit in eo acquiri per meritum, sicut perfectio cor-
poris, quod fuit passionis subiectum, & per hoc fuit
ipsius meriti instrumentum.

AD SECUNDUM dicendum, quod per priora me-
rita Christus meruit exaltationem ex parte ipsius
animæ cuius uoluntas charitate & alijs uirtutibus
informabatur : sed in passione meruit suam exalta-
tionem per modum eiuſdem recompensationis,
etiam ex parte corporis. iustum est. n. ut corpus quod
fuerat ex charitate passionis subiectum, acciperet
recompensationem in gloria.

AD TERTIUM dicendum, quod dispensatione
quadam factum est in Christo, ut gloria animæ an-
te passionem non redundaret ad corpus, ad hoc quod
gloriam corporis honorabilius obtineret, quando
eam per passionem meruisset. Gloriam autem ani-
mæ differri non conueniebat, quia anima imme-
diate uniebatur Verbo. unde decens erat, ut gloria
repleretur ab ipso Verbo, sed corpus uniebatur
Verbo mediante anima.

QVAESTIO L.

De morte Christi in sex articulos
diuisa.

DEINDE consideran-
dum est de morte
Christi.

- Et circa hoc quaruntur sex.
- ¶ Primo, Vtrum conueniens fuerit Christum mori.
- ¶ Secundo, Vtrum per mortem fuerit separata di-
uinitas a carne.
- ¶ Tertio, Vtrum fuerit separata diuinitas ab anima.
- ¶ Quarto, Vtrum Christus in triduo mortis fuerit homo.
- ¶ Quinto, Vtrum corpus eius fuerit idem nume-
ro uinum & mortuum.
- ¶ Sexto, Vtrum mors eius sit aliquid operata ad
nostram salutem.

ARTICVLVS I.

an non fuerit conueniens Christum mori.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod non fuerit conueniens Christum mori. Illud enim quod est primum principium in aliquo genere, non disponitur per illud, quod est contrarium illi generi: sicut ignis, qui est principium caloris, nunquam potest esse frigidus: sed filius Dei est fons, & principium omnis uitae, secundum illud Plal. 35. Apud te est fons vitae, ergo uidetur quod non fuerit conueniens Christum mori.

¶ 2. Preter. Maior est defectus mortis quam morbi, quia per morbum peruenitur ad mortem: sed non fuit conueniens Christum aliquo morbo languere, ut Chrysost. dicit, ergo etiam non fuit conueniens Christum mori.

¶ 3. Preter. Dominus dicit, Ioan. 10. Ego ueni, ut uitam habeant, & abundantius habeant: sed oppositum non perdidit ad oppositum, ergo uidetur quod non fuerit conueniens Christum mori.

¶ Sed CONTRA est, quod dicitur Ioann. 10. Expectat unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat: quod quidem Caiphas propheticè dicit ut Euangelista testatur.

RESPON. Dicendum, quod conueniens fuit Christum mori. Primo quidem, ad satisfaciendum pro humano genere, quod erat morti adiudicatum propter peccatum, secundum illud Gen. 2. Quacumque die comederitis, morte moriemini. Est autem conueniens satisfaciendi pro alio modus, cum aliquis de iudicet poenae, quam alius meruit, & ideo, Christus mori uoluit, ut moriendo, pro nobis satisfaceret, secundum illud 1. Pet. 3. Christus semel pro peccatis nostris mortuus est. Secundo ad ostendendum ueritatem naturae assumptae: sicut enim Eusebius dicit, Si aliter post conuersionem cum hominibus, euanescentes subito euolare fugiens mortem, ab omnibus compararetur phantasmati. Tertio, ut moriendo, nos a timore mortis liberaret, unde dicitur ad Hebraeos. 2. quod communicauit carni & sanguini, ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, & liberaret eos, qui timore mortis per totam uitam obnoxij erant seruituti. Quarto, ut corporaliter moriendo similitudinem peccati, i. penalitatis, daret nobis exemplum moriendi spiritualiter peccato, unde dicitur Rom. 6. Quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem uiuit, uiuit Deo: ita & uos existimate mortuos quidem esse peccato, uiuentes autem Deo. Quinto, ut a mortuis resurgendo, & uirtutem suam ostenderet, qua mortem superauit, & nobis spem resurgendi a mortuis daret. Unde Apostolus dicit 1. ad Cor. 15. Si Christus predicatur, & resurrexit a mortuis, quomodo quidam in uobis dicunt, quod resurrectio mortuorum non est?

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Christus est fons uitae secundum quod Deus, non autem secundum quod homo: mortuus est autem secundum quod homo, non secundum quod Deus. Unde Augustinus dicit contra Felician. Absit quod Christus sic senserit mortem ut quantum in se est uita, uitam perdidit: si enim hoc ita esset, uita fons aruisset. Sensit ergo mortem participatione humani affectus, quem sponte susceperat: non naturae suae perdidit potentiam, per quam cuncta uiuificat.

AD SECUNDVM dicendum, quod Christus non sustinuit mortem ex morbo prouenientem, ne uide-

retur ex necessitate mori propter infirmitatem naturae, sed sustinuit mortem ab exteriori illatam, cui se spontaneum obtulit, ut mors eius uoluntaria ostenderetur.

AD TERTIVM dicendum, quod unum oppositum per se non ducit ad aliud, sed quandoque per accidens: sicut frigidum, quandoque per accidens calefacit. Et hoc modo Christus, per suam mortem nos perduxit ad uitam, dum suam morte morte nostram destruxit: sicut ille, qui poenam pro alio sustinet, remouet poenam eius.

ARTICVLVS II.

Utrum in morte Christi fuerit separata diuinitas a carne.

AD SECUNDVM sic proceditur, quod in morte Christi fuerit separata diuinitas a carne. Ut n. dicit Mat. 27. Dominus in cruce pendens clamabat, Deus meus, Deus meus, ut quid dereliquisti me? Quod exponens Ambrosius dicit, Clamabat homo, separatione diuinitatis moriturus: nam cum diuinitas a morte libera sit, utique mors ibi esse non poterat, nisi uita discederet, quia uita diuinitas est. Et sic uerum, quod in morte Christi sit diuinitas separata a carne.

¶ 2. Preter. Remoto medio, separatur extrema: sed diuinitas unita est carni mediante anima, ut supra habitum est. Ergo uidetur quod cum in morte Christi anima sit separata a carne, quod per consequens diuinitas sit a carne separata.

¶ 3. Preter. Maior est uirtus uiuificationis Dei quam animae: sed corpus mori non poterat, nisi anima separata, ergo multo minus mori poterat, nisi separata diuinitate.

¶ Sed CONTRA est, quod ea, quae sunt humanae naturae, non differunt de filio Dei, nisi ratione unionis, ut supra habitum est. Sed de filio Dei dicitur, quod conuenit corpori Christi post mortem, si esse sepultum, ut patet in Symbolo fidei, ubi dicitur quod filius Dei conceptus est, & natus ex Virgine, passus, mortuus & sepultus. ergo corpus Christi non fuit in morte a diuinitate separatum.

RESPON. Dicendum, quod illud, quod per gratiam Dei conceditur nunquam absque culpa reuocatur. Unde dicitur Rom. 11. quod sine penitentia sunt dona Dei & uocatio. Multo autem maior est gratia unionis, per quam diuinitas unita est carni Christi in persona, quam gratia adoptionis, per quam alij iustificantur, & est magis permanens ex sui ratione, quia haec gratia ordinatur ad unionem personalem, gratia autem adoptionis ad quandam unionem affectualem, & tamen uidemus quod gratia adoptionis nunquam perdit sine culpa. Cum igitur in Christo nullum fuerit peccatum, impossi-

Tertia S. Thomae.

Siber Questionis quinquagesime Articuli secundum.

Tulius clarus. In corpore uerba conclusio: Caro Christi remanet unita uerbo Dei post mortem. Probat ratione & auctoritate. Ratio est. Donum quod per gratiam Dei conceditur, nunquam reuocatur sine culpa: sed gratia unionis est maius donum & permanentius ex sua ratione quam gratia adoptionis, quae nunquam perditur sine culpa, ergo maior probatur auctoritate Apostoli. Minor quoad primam partem conparationis, quia maius est, esse Deum personaliter quam esse sanctum. Quod ad secundam uero, quia unio personalis est permanentior, quam unio affectualis. Auctoritas est Damasceni.

Aduerte hic, quod quia illa maior. Nullum donum diuinae gratiae perditur sine culpa, locum habet in donis permanentibus: non autem in his donis, quae solum consistunt in quodam fieri, ut donum prophetiae uel assistentiae, ut gratia miraculorum, quae altero duorum modorum conceditur. Haec enim, quia non sunt dona permanentia, perduntur, hoc est, non semper habentur absque culpa (ut patet) & absque Dei penitentia. Et propterea Auctor ueniens illa maiore ex auctoritate Apostoli, sub iuramento non posuit (ut sub iuramento expectabatur) sed comparatiuam respectu doni gratiae adoptionis: quam constat non cessare sine culpa, & compara-

3. d. 3. q. 2. ar. 1. q. 1. & dist. 21. q. 1. art. 1. q. 1. & quod. 2. ar. 1. co. 3. q. 1. ar. 6. co. & op. 3. co. 236. & 237. & op. 6. ca. 19. fin. libro in Luc. in cit. de consens. spūs. le. sus in med. 10. 5. q. 6. ar. 4. q. 16. ar. 4. X 4 uit

76. q. 2. ar. 1. q. 1. & dist. 21. q. 1. art. 1. q. 1. & quod. 2. ar. 1. co. 3. q. 1. ar. 6. co. & op. 3. co. 236. & 237. & op. 6. ca. 19. fin.

D. 10.

In cas. Fel. ca. 1. q. 1. p. 106.

que illam, & quoad maiorem simplicitatem, & quo ad maiorem tatem, secundum illud quod requiritur ad propositum, hoc est secundum permanentiam. Ut hic scires, quod maior habet locum in hac materia: quia gratia unionis est de genere donorum permanentium, & quod multo magis habet locum in proposito: tum, quia est excellentius donum quam gratia adoptionis: tum, quia est permanentius. Et de prima quidem excellentia, licet a quibusdam dubietur. Si quis tamen libenter rationem allatam (scilicet gratia unionis constituit unitum esse personaliter Deum: gratia autem adoptionis constituit esse sanctum sed longe maius esse Deum personaliter quam esse sanctum) manifeste videre poterit, sententiam hac esse veram. In cuius signum, cum communicasset se Deus secundum naturalem similitudinem beneficium creationis: & postea secundum naturalem similitudinem beneficium adoptionis (& hac duo fuerant communia Angelo & homini) ad ultimum referuavit, tanquam summum, communicare se personaliter, & hoc soli homini. Et ex hoc homo constitutus est supra Angelos, ut Apostulus ad Heb. probat.

1. 3. orrh. ff. c. 27. cir. ff.

In epi. 120. ex c. 6. & 10. 192.

3. di. 21. q. 7. art. 1. q. 2. & quod. ar. 1. co. & op. 3. c. 236. & op. 60. c. 19. h. & ff. 21.

bile fuit quod solueretur unio diuinitatis a carne ipsius. & ideo sicut ante mortem caro Christi unita fuit secundum personam & hypostasim uerbo Dei, ita, & remansit unita post mortem, ut scilicet non esset alia hypostasis uerbi Dei & carnis Christi post mortem, ut Dam. * dicit in 3. li.

A D P R I M V M ergo dicendum, quod derelictio illa non est referenda ad solutionem unionis personalis: sed ad hoc quod Deus pater eum exposuit passio n. unde derelinquere ibi, non est aliud quam non protegere a persequeribus, uel dicit se derelictum quantum ad illam orationem, qua dixerat, pater si fieri potest, transeat a me calix iste, ut Aug. * exponit in lib. de Gratia s. u. Testam.

A D S E C U N D V M dicendum, quod uerbum Dei dicitur unitum carni mediante anima, in quantum caro per animam pertinet ad humanam naturam, quam filius Dei assumere intendebat: non autem ita quod anima sit quasi medium ligans unita. Habet autem caro ab anima, quod pertinet ad humanam naturam, etiam postquam anima separatur ab ea, in quantum. In carne mortua remanet ex diuina ordinatione quidam ordo resurrectionis. & ideo non tollitur unio diuinitatis ad carnem.

A D T E R T I V M dicendum, quod anima habet vim uiuificandi formaliter. & ideo ea presente, & unita formaliter, necesse est corpus esse uiuum. Diuinitas autem non habet vim uiuificandi formaliter, sed effectiue: non enim potest esse corporis forma, & ideo non est necesse, quod manente unione diuinitatis ad carnem, caro sit uiua, quia Deus non ex necessitate agit, sed ex uoluntate.

ARTICVLVS III.
Utrum in morte Christi fuerit facta separatio diuinitatis ab anima.

A D T E R T I V M sic proceditur. Videtur, quod in morte Christi fuerit facta separatio diuinitatis ab anima. Dicit enim Dominus Ioann. 10. Ne mo tollit animam meam a me, sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Non autem uidetur quod corpus animam ponere possit, eam a se separando: quia anima non subiicitur potestati corporis, sed potius e conuerso. & sic uidetur quod Christo, secundum quod est uerbum Dei, conueniat animam suam ponere: hoc autem est, eam a se separare. ergo per mortem anima eius fuit a

diuinitate separata.

¶ 2. Præ. Athanas. * dicit male dictum quod totum hominem quem assumpsit Dei filius, denuo assumptum uel liberatum, tertia die mortuis resurrexisset non confitetur: sed non potuit totus homo denuo assumi, nisi aliquando fuerit totus homo a uerbo Dei separatus: totus autem homo componitur ex anima & corpore: ergo aliquando fuit facta separatio diuinitatis & a corpore & ab anima.

¶ 3. Præ. Propter unionem ad totum hominem, filius Dei uere dicitur homo. Si ergo soluta unione anime, & corporis per mortem, uerbum Dei remansit unitum anime, sequeretur, quod uere dicitur potuisset, filium Dei esse animam: hoc autem est falsum, quia cum anima sit forma corporis, sequeretur quod uerbum Dei fuerit corporis forma, quod est impossibile. ergo in morte Christi anima fuit a uerbo Dei separata.

¶ 4. Præ. Anima & corpus ab inuicem separata, non sunt una hypostasis, sed due. Si igitur uerbum Dei remansit unitum tam corpori quam anime Christi separatis eis ab inuicem per mortem Christi, uidetur sequi quod uerbum Dei durante morte Christi, fuerit due hypostasies, quod est inconueniens. non ergo post mortem Christi remansit anima uerbo unita.

S E D C O N T R A est, quod dicit Dam. * in 3. li. Esti Christus mortuus est ut homo, & sancta eius anima ab in contaminato diuersa est corpore: diuinitas tamen inseparabilis ab utrisque permansit, ab anima dico, & corpore.

R E S P O N D E O Dicendum, quod anima unita est uerbo Dei immediatius, & per prius quam corpus, cum corpus unitum sit uerbo Dei mediante anima; ut supra dictum est. Cum ergo uerbum in Dei non sit separatum in morte a corpore, multo minus separatum est ab anima. Unde si cut de filio Dei predicatur, id quod conuenit corpori ab anima separato, esse sepultum: ita de eo in simbolo dicitur, quod descendit ad inferos, quia anima eius a corpore separata, descendit ad inferos.

A D P R I M V M ergo dicendum, quod Aug. * exponens illud uerbum Io. inquit, cum Christus sit uerbum, anima & caro, uerbum ex eo quod est uerbum, ponat animam, an ex eo quod est ani-

esse substantiale, quam accidentale, & esse substantiale diuinum hypostaticum, quam esse accidentale diuinum adoptiuum: tanto permanentius diuina gratia donum est unio personalis carnis ad uerbum Dei, quam gratia adoptionis filiorum Dei.

¶ In responsione ad tertium, percipe quod Auditor respondet & ad comparationem inter Deum & animam in uiuificando, per hoc quod secundum diuersa causarum genera utrique conuenit uiuificare: ac per hoc comparatio inefficax est, & sophistica insert, & responderet tacite questionem, uiuificandi modum uiuificandi effectiue conuenientem Deo per hoc, quod Deus non necessitate nature, sed uoluntarie uiuificat: Et intendit per hoc, quod licet deitas personaliter fuerit presens carni Christi post mortem & haberet maximam uirtutem uiuificandi effectiue, non propterea sequitur, quod effectiue tunc uiuificaret carnem Christi: quia non uiuificat naturaliter necessitate, sed uoluntarie: anima autem presens carni, & uiuificat formaliter, & ex necessitate nature.

Super Questionibus quinquagesimo articulo tertium.

Tertius clarus. In corpore uerbum conclusio. In morte Christi non fuit separata deitas ab anima. probatur dupliciter. Primo ratione. Verbum Dei non est separatum in morte a corpore, ergo multo minus ab anima. Probatur sequens: quia anima unita est uerbo immediatius quam corpus. Deinde auctoritate Symboli. Quia descendit ad inferos. Omnia clara sunt ex supradictis.

¶ In responsione ad primum, aduerte quod responsio secundum expositionem Augustini intelli-

Intelligit nose aia, ip-
sam aie substantiam
secundum seipsum, &
ideo ueritatem inter an-
gustas distinetioni.
Pian or autem sentus
in angeli textus est
intelligere aie no est
ipiam quidem aiam,
non ue in le qua dam
substantia est, sed ur
substantialiter animar:
sic n. aia form. licet
sumit, & absq; om-
ni questione liquet,
q; ipse Dei filius, qui
qui loquitur dicens,
ego pono aiam mea,
ponit animam suam,
tollendo aiationem
illius: tolli ur siquid
amare per ho. ip-
dum, q; aia separatur
a corpore, & nerum
iamque cam, dum ite-
rum in aiam cor-
poris ponit. n. aiam
formaliter (hoc est ur
animam) nihil aliud
est quam mori. Et in
hoc est su plures in-
ueniunt nominata ani-
mae: est illud, Passor
bonus animam suam
pone pro ouibus suis.
& illud, qui odit ani-
mam suam in hoc mu-
do, uiam uitam aeternam
calidat eam.
q; in autem, qui ser-
monis formalis non
est capax, aut ad plebe
loquens, potes eandem
sententiam seruando,
glorificare animam, hoc
est uitam corporale:
sic enim filius Dei po-
nit animam suam, hoc
est uitam suam, & ite-
rum sumit eam. &
similiter: Passor bo-
nus ponit uitam suam
pro oue, & sic de alijs.
Hoc in idem redit:
quia in ipsa animatio-
ne, qua anima animat
corpus, consistit uita
corporis, cuiusq; ho-
minis.

Super. Questionis
10. articulum 4.

In titulo Christus
significat p riona
dum Verbi secundum
eam dispositionem,
quam de facto habe-
bat in triduo illo, i. q;
erat unita aie & cor-
pori Christi separatis
admicem.

In corpore tria
sunt, i. Et hunc, i. r. spon-
sionem, i. deniq; que fito una co-
clutione: Dicere Chri-
stum in triduo mor-
tis hominem fuisse,
simpliciter & absolu-
te loquendo, erroneu
est: Probatur: Ad ueri-
tatem mortis homi-
nis uel aialis perzinet,

ma, an iterum ex eo qd est caro. A
Et dicit qd si dixerimus, qd uerbu
Dei anima posuit, sequitur, qd ali
quando aia illa separata est a uer-
bo, quod est falsum: mors enim
corpus ab anima separauit, a uer-
bo autem animam separatam
non dico: si uero dixerimus, qd
ipsa se anima ponat, sequitur qd
anima ipsa se separata sit, quod
est absurdum. Relinquitur ergo,
qd ipsa caro animam suam ponit,
& iterum eam sumit, no po-
testate sua, sed potestate uerbi in
habitantis carnem, quia sicut su-
pra dictum est, * per mortem
non est separata diuinitas uerbi
a carne.

AD SECUNDVM dicendum, qd
in uerbis illis Athanasius non
intellexit, quod totus homo de-
nuo sit assumptus, id est, omnes
partes eius, quasi uerbum Dei
partes humanæ naturæ depose-
rit per mortem: sed quod iterato
totalitas naturæ assumpta sit in
resurrectione reintegrata per ite-
ratam unionem animæ, & cor-
poris.

AD TERTIVM dicendum, qd
uerbum Dei propter unionem
humanæ naturæ, non dicitur huma-
na natura: sed dicitur homo, quod
est habens humanam naturam.
Anima autem & corpus sunt
partes essentielles humanæ natu-
ræ: unde propter unionem uerbi
ad utrumque eorum, non sequi-
tur quod uerbum Dei, sit anima
uel corpus: sed quod sit habens
animam uel corpus.

AD QUARTVM dicendum, quod
sicut Dam. * dicit in 3. lib. quod
in morte Christi est separata ani-
ma a carne, non est una hyposta-
sis in duabus hypostasis diuisa:
nam & corpus & anima Christi
secundum idem ex principio in
uerbi hypostasi habuerunt exis-
tentiam, & in morte inuicem
diuisa, singulorum eorum mansit,
unam hypostasim uerbi habes.
Quare, una uerbi hypostasis, uer-
bi & animæ & corporis extitit
hypostasis: numquam enim ne-
que anima neque corpus pro-
prium habuerunt hypostasim,
præter uerbi hypostasim. Vna
enim semper uerbi hypostasis,
& numquam duæ.

ARTICVLVS IIII.
Vtrum Christus in triduo mortis
fuerit homo.

AD QVARTVM sic procedit.
Vt quod Christus in triduo
mortis fuerit homo: dicit enim
Aug. * in primo de Trinitate.
Talis erat illa susceptio, qd Deum
hominem faceret, & hominem

Deum: sed illa susceptio non ces-
savit per mortem: ergo uideretur
quod per mortem non desierit
esse homo.

¶ 2 Præter. Phil. † dicit in 9. Eth.
quod unusquisque homo est
suius intellectus: unde & post
mortem, animam Petri allo-
quentes dicimus, sancte Petre
ora pro nobis. Sed post mortem
filius Dei non fuit separatus ab
anima intellectuali: ergo in illo
triduo filius Dei fuit homo.

¶ 3 Præter. Omnis sacerdos est
homo: sed in illo triduo mortis,
Christus fuit sacerdos: aliter n.
non uerum esset quod dicitur
in Psal. 109. Tu es sacerdos in
aeternum: ergo Christus in illo
triduo fuit homo.

SED CONTRA, Remoto supe-
riori, remouetur inferius: sed ui-
uum siue animatum est superius,
ad animal & ad hominem: nam
animal est substantia animata sen-
sibilis: sed in illo triduo mor-
tis corpus Christi non fuit uiuum neque anima-
tum: ergo non fuit homo.

RESPON. Dicendum, quod Christum d uere
fuisse mortuum, est articulus fidei: unde asserere
oē illud, per quod tollitur ueritas mortis Christi,
est error contra fidem. Propter quod, in epistola sy-
nodali * Cyrilli dicitur: si quis non confitetur Dei
uerbum passum carne, & crucifixum carne, & qd
mortem gustauit carne, anathema sit. Pertinet au-
tem ad ueritatem mortis hominis uel animalis, qd
per mortem desinat esse homo uel animal: mors q;
hominis uel animalis prouenit ex separatione ani-
mæ, quæ complet rationem animalis, uel hominis:
& ideo dicere Christum in triduo mortis homi-
nem fuisse, simpliciter & absolute loquendo, erro-
neum est. Potest tamen dici qd Christus in triduo
fuit homo mortuus. Quidam tamen confessi sunt
Christum in triduo hominem fuisse, dicentes qui-
dem uerba erronea, sed sensu erroris non habentes
in fide, sicut Hugo de sancto Viêt. * qui ea ratio-
ne dixit Christum in triduo mortis fuisse hominē,
quia dicebat animam esse hominem, quod tamen
est falsum, ut in prima parte ostensum est. † Magi-
ster etiam sententiarum in 22. dist. * tertij lib. po-
suit, quod Christus in triduo mortis fuit homo
alia ratione, quia credidit quod unio animæ & car-
nis nō esset de ratione hominis, sed sufficit ad hoc,
quod aliquid sit homo, quod habeat animam hu-
nam & corpus, siue coniuncta siue non coniuncta:
quod etiam patet esse falsum ex his * quæ dicta sunt
in 1. parte, & ex his quæ supra dicta sunt † circa mo-
dum unionis.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd uerbum Dei sus-
cepit animam & carnem unitam, & ideo illa susce-
ptio, fecit Deum hominem, & hominem Deum:
non autem cessauit illa susceptio per separationem
uerbi ab anima uel a carne, cessauit tamen unio car-
nis, & animæ.

AD SECUNDVM dicendum, quod homo dī esse
suius intellectus, non quia intellectus sit totus ho-
mo: sed quia intellectus est principalior pars homi-
nis, in quo uirtualiter consistit tota dispositio ho-
minis: sicut si rector ciuitatis dicatur tota ciuitas,
quia

qd desinat esse homo
uel animal: ergo dice-
re Christum in triduo
mortis hominem, &c.
Antecedens probat:
quia mors con- sit in
separatione aie quæ
complet rationē ho-
minis & aialis. Con-
sequencia probatur,
quia asserere omne
illud, per quod tolli-
tur ueritas mor- is
Christi, est error con-
tra fidem: quod proba-
tur, quia articulus
fidei est de morte
Christi, & auctori-
tate Cyrilli. Secido dī,
quod potest dici Chri-
stum in triduo fuisse
hominem mortuum:
Et in promptu ratio
est: quia li mortuus,
est cōditio diminiēs,
sicut ly pictus, aut la-
pideus: tertio excusan-
tur Hugo & Magister
sententiarum. Oia cla-
ra sunt ex antedictis.

Li. 9. ca. 4. an
sc mc. 10. 5.

D. 906.

Habetur in
Cōc. 1. Eph.
ca. 12.

In li. de fa-
cra. 1. parte
c. 11.
Q. 76. art. 4.
Li. 3. sent. d.
22. parag. 1.

i. 1. que. 75.
ar. 4.
q. 3. artic. 5.

quia in eo consistit tota dispositio ciuitatis. AD TERTIVM dicendum, qd esse sacerdotem, conuenit homini ratione animae, in qua est ordinis character: unde per mortem homo non perdit ordinem sacerdotalem, & multo minus Christus, qui est totius sacerdotij origo.

Super Quaestiois 26. Articulum sextum.

In corpore ponitur una distinctio bimebris cum conclusionibus duabus iuxta numerum membrorum. Distinctio est simpliciter sumitur duabus significationibus, uel ut significat nullo addito, uel ut significat totaliter. Prima conclusio est, sumendo simpliciter primo modo: Corpus Christi uiuum, & mortuum fuit idem numero simpliciter. Probatur, quia fuit idem suppositiua, & sic loquitur Ath. Secunda conclusio est, sumendo simpliciter secundo modo: corpus Christi uiuum & mortuum non fuit idem numero simpliciter. Probatur primo, quia uita est de essentia corpori uiuentis: quae est praedicatum essentialis & non accidentale. Probatur secundo ex opposito: quia si diceretur remansisse totaliter idem, sequeretur qd non esset corruptum corruptione mortis, quod est haeresis Gaianitarum. Et ad hoc afferuntur auctoritates.

Quod 2. ar. 1. Et quod 3. ar. 4. ad 1. Et quod 4. q. 5.

1. s. me. tex. 13. tom. 3.

libo. de anima, tex. 9. & 7. meta. tex. 35. to. 2. & 3.

Circa med. illius. Incip. Ego arbitra bar.

li. 2. Topi. in illius. co. 1.

ARTICVLVS V. Vtrum fuerit idem numero corpus Christi uiuentis & mortui.

AD QUINTVM sic proceditur. Vt qd non fuerit idem numero corpus Christi uiuentis & mortui. Christus n. uere mortuus fuit, sicut & alii hoies moriuntur: sed corpus cuiuscumq; alterius hominis, non est simpliciter idem numero mortuum & uiuum: quia differunt essentiali differentia: ergo neque corpus Christi, est simpliciter idem numero mortuum & uiuum.

¶ 2. Prater. Secundum Philo. in 5. Metaphy. Quaecumq; sunt diuersa specie, sunt et diuersa numero: sed corpus Christi uiuum, & mortuum, fuit diuersum specie, quia non est oculus aut caro mortui nisi aequiuoce, ut pater p. Philo sophum in 2. de Anima, & 7. Metaphy. ergo corpus Christi non fuit simpliciter idem numero uiuum & mortuum.

¶ 3. Prater. Mors est corruptio quadam: sed illud quod corrumpitur corruptione substantiali, postquam corruptum est, iam non est: quia corruptio est mutatio de esse in non esse. Corpus ergo Christi postquam mortuum fuit, non remansit idem numero, cum mors sit substantialis corruptio.

SED CONTRA, est, qd Athanas. dicit in Epistola ad Epidetum: Circumscio corpore, & posato, & manducante, & laborante, & in ligno affixo, erat impassibile & incorporeum Dei uerbum, hoc erat in sepulchro positum: sed corpus Christi uiuum fuit circumscisum & in ligno affixum. Corpus autem Christi mortuum fuit positum in sepulchro. ergo hoc idem corpus, quod fuit uiuum, fuit etiam mortuum.

RESPON. Dicendum, qd hoc quod dico simpliciter, potest accipi dupliciter. Vno modo, scilicet qd simpliciter idem est, quod absolute: sicut simpliciter dicitur quod nullo addito dicitur, ut Philo. dicit. Et hoc modo corpus Christi mortuum & uiuum, simpliciter fuit idem numero: dicitur enim aliquid esse idem numero simpliciter, quia est suppositio idem. Corpus autem Christi uiuum & mortuum, fuit suppositio idem: quia non ha-

buit aliam hypostasim uiuum & mortuum, praeter hypostasim uerbi Dei, ut supra dictum est. & hoc modo loquitur Athanasius in auctoritate inducta. Alio modo simpliciter idem est, quod omnino uel totaliter, & sic corpus Christi mortuum & uiuum non fuit simpliciter idem numero, quia non fuit totaliter idem, cum uita sit aliquid de essentia corporis uiuentis: est enim praedicatum essentialis, non accidentale: unde consequens est, qd corpus, quod definit esse uiuum, non totaliter idem remaneat: si autem diceretur qd corpus Christi mortuum totaliter idem remaneret, sequeretur qd non esset corruptum, corruptio dico mortis: quod est haeresis Gaianitarum, ut supra dicitur, & habetur in Decretis 24. q. 3. Et Damascenus dicit in 3. lib. qd corruptionis nomen duo significat, uno modo separationem a corpore, & alia inuisionem: alio modo perfectam dissolutionem in elementa. ergo incorruptibile dicere corpus Christi in ueritate dicere corpus Christi in ueritate saluati essemus: secundo autem modo corpus Christi fuit incorruptum.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd corpus mortuum cuiuscumque alterius hominis, non remanet unitum alicui hypostasi permanenti, sicut corpus Christi mortuum. Et ideo corpus mortuum cuiuscumque alterius hominis, non est idem simpliciter, sed secundum quid: quia est idem secundum materiam, non autem idem secundum formam. Corpus autem Christi remanet idem simpliciter propter identitatem suppositi, ut dictum est.

AD SECUNDVM dicendum, qd quia idem numero dicitur aliquid secundum suppositum, idem autem specie est idem secundum formam, ubicumq; suppositum subsistit in una sola natura, oportet qd sublata unitate speciei, auferatur unitas numeralis: sed hypostasis uerbi Dei, subsistit in duabus naturis, & ideo quamuis in Christo non remaneat corpus idem secundum speciem humanam naturam, remanet tamen idem numero secundum suppositum uerbum Dei.

AD TERTIVM dicendum, quod corruptio & mors non competit Christo ratione suppositi, secundum quod attenditur unitas, sed ratione naturae, secundum quam inuenitur differentia mortis & uitae.

ARTICVLVS VI.

Vtrum mors Christi aliquid operata sit ad nostram salutem.

AD SEXVM sic proceditur. Vt qd mors Christi nihil ope-

dit aliud manifestum a philo sophia. qd fuit corruptio non sine generatione: corruptus quippe fuit homo: separatio a corpore, & nihil gentium est. Contra hos non loquitur licet, quae de unitate numerali corporis Christi nuntiat: & mortui tractat. & ueritas: per se nota tradit. Nam si corpus Christi remansisset omnino idem quod prius, oporteret qd remansisset uiuum eadem uita, alioquin autem nihil illius fuisset nisi accidens, aut non totaliter remansisset idem, deficientem aliqua eius substantia. Quae circa secus corpus Christi, tenet omnino idem quatenus est corpus, & non quatenus erat uiuum. Auctor autem alia forma genitum in Christi corpore tenet. si forma cadaveris, per quam erat corpus, quae naturalis ordo habet, ut semper corruptio unius sit generatio alterius, imo prius natura intendit generatio, qd corruptio. Et uita tantum in composito forma, iuxta peripateticam doctrinam bene peripateticam nouimus.

Super Quaestiois quinquagesima Articulum sextum.

In corpore una distinctio bimebris cum conclusionibus tribus. Distinctio est d. mor-

te, vel in fieri, uel in facto esse. Prima conclusio est: De morte Christi in fieri, idem est iudicium quod de passione Christi. Declaratur, quia mors in fieri, fuit ipsa passio Christi: secunda conclusio est. Mors Christi in facto esse non potuit operari salutem nostram per modum meriti, sed efficientiae. prima pars in littera non probat: secundum de probat: Per mortem deitas non est separata a carne: ergo quicquid circa carnem Christi ab aia separata contigit, fuit nobis salutiferum: tertia conclusio est: Mors Christi operata est destrucioem utriusque: nostre mortis, scilicet anime & corporis. Probat: Mors Christi fuit prius proprio uitae: ergo effectus eius proprie est remotione nostrorum impedimentorum uitae: ergo est remotione utriusque: mortis anime. Prima conclusio probatur: quia consideratur proprie aliquid eius effectus secundum similitudinem causae: secundum uero, quia uita, mors contra rem anime nostre salutem consummatur. Et consideratur conclusio aucto magis. Adheret hic, quod mors in facto esse, tenet et parte compositionis anime mortis, sed corpus dicitur, & est mortuum. Et quia corpus Christi mortuum erat inanimatum, & merito principaliter constituta in actu anime: sicut in littera per conuictum, per se notum reliquit: prima parte secundum conclusionem. scilicet mors Christi in facto esse non potuit merere: erat enim in corpore mortuo, in quo nulla erat principium merendi. Et quia erat in illo corpore mortuo principium efficientiae, deitas, ideo affectus eius efficere potuit. et eo namque quod deitas corpore Christi ut instrumentum utebatur, conuictum est, ut corpore illo affecto priuatione uitae uia est, ut organo ad causandam in nobis destructionem utriusque: mortis, uita illud: Qui mortem nostram merendo destruxit.

rata sit ad nostram salutem. Mors enim est quaedam priuatio: est enim priuatio uitae: sed priuatio, cum non sit res aliqua, non habet aliquam uirtutem agendi: ergo non potuit aliquid operari ad nostram salutem.

¶ 2 Præ. Passio Christi operata est ad nostram salutem per modum meriti. sic autem non potuit operari mors Christi: nam in morte separatur anima a corpore, quæ est merendi principium: ergo mors Christi non est operata aliquid ad nostram salutem.

¶ 3 Præ. Corporale non est causa spiritualis: sed mors Christi fuit corporalis. non ergo potuit esse causa spiritualis nostre salutis.

Sed contra est, quod Aug.* dicit in 4. de Trinitate. Vna mors nostri Saluatoris, scilicet corporalis, duabus mortibus nostris, id est anime & corporis, salutem fuit.

RESPON. Dicendum, quod de morte Christi dupliciter loqui possumus. Vno modo, secundum quod est in fieri: alio modo, secundum quod est in facto esse. Dicitur autem mors esse in fieri, quoniam aliquis per aliquam passionem uel naturalem uel uiolentam tendit in mortem. Et hoc modo idem est loqui de morte Christi, & de passione ipsius. Et ita secundum hunc modum mors Christi causa est salutis nostre secundum id, quod de passione supra dictum est. Sed in facto esse mors Christi consideratur, secundum quod iam facta est separatio corporis, & anime, & sic nunc loquimur de morte Christi. Hoc autem modo mors Christi non potest esse causa salutis nostre per modum meriti, sed solum per modum efficientiae, in quantum scilicet, nec per mortem diuinitas separata fuit a Christi carne: & ideo quicquid contigit circa carnem Christi etiam anima separata, fuit nobis salutiferum uirtute diuinitatis unice. Consideratur autem proprie aliquid eius effectus secundum similitudinem causae: unde quia mors est quaedam priuatio uitae propriae, effectus mortis Christi attenditur circa remotionem eorum, quæ contrariantur nostre salutis, quæ quidem sunt mors anime, & mors corporis, & ideo per mortem Christi dicitur esse destructa in nobis & mors anime, quæ est per peccatum nostrum (secundum illud Romano. 4. Traditus est,

scilicet in mortem, propter delicta nostra) & mors corporis, quæ consistit in separatione anime, secundum illud primæ ad Corinthios. 15. Absorpta est mors in uictoria.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod mors Christi est operata salutem nostram ex uirtute diuinitatis unice, & non ex sola ratione mortis.

AD SECUNDVM dicendum, quod mors Christi secundum quod consideratur in facto esse, est non est ad nostram salutem operata per modum meriti, est tamen operata per modum efficientiae, ut dictum est.*

AD TERTIVM dicendum, quod mors Christi fuit quidem corporalis: sed corpus illud fuit instrumentum diuinitatis sibi unice, operans in uirtute eius etiam mortuum.

QVAESTIO LI.

De sepultura Christi, in quatuor articulis diuisa.

DEINDE considerandum est de sepultura Christi.

Et circa hoc quaeruntur quatuor.

- ¶ Primo, Vtrum conueniens fuerit Christum sepeliri.
- ¶ Secundo, De modo sepulturae eius.
- ¶ Tertio, Vtrum corpus eius fuerit in sepulchro resolutum.
- ¶ Quarto, De tempore quo iacuit in sepulchro.

ARTICVLVS I. Vtrum fuerit conueniens Christum sepeliri.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur quod non fuerit conueniens Christum sepeliri. De Christo enim dicitur in Psalm. 87. Factus est sicut homo sine adiutorio, inter mortuos liber: sed in sepulchro includuntur corpora mortuorum, quod uidetur esse contrarium libertati. ergo non uidetur fuisse conueniens, quod corpus Christi sepeliretur.

¶ 1 Præ. Nihil circa Christum fieri debuit, quod non esset salutiferum nobis: sed in nullo uidetur ad salutem hominum pertinere, quod Christus fuit sepultus. ergo non fuit conueniens Christum sepeliri.

¶ 3 Præ. Inconueniens esse uideatur, quod Christus qui est super caelos excelsus, in terra sepeliretur: sed illud

¶ Sed occurrunt hic duo dubia. Primum est, an mors Christi in facto esse fuerit meritoria ex parte anime. Secundum est, quomodo quomodo uauur similitudo inter effectum & causam in tertia conclusione, quum potius uideatur oppositum.

¶ Ad primum dicitur, quod mors in facto esse iungi potest dupliciter; primo, secundum se solam, alio modo, ut terminat fieri. Et mors quidem ut terminat fieri, cadit sub merito uno & eodem, sub quo cadit suum fieri: uno enim & eodem actu martyr uult se occidi & occisum esse. Et sic pretiosa est in conspectu domini mors sanctorum eius, & sic mors Christi fuit meritoria: sed litera non loquitur sic de morte Christi: sed primo modo scilicet secundum se solam, prout est separata anima a corpore, & sic ex nulla parte inuenitur ratio meriti, quum nec actus elicitus, nec actus imperatus anime sit mors in facto esse sumpta secundum se solam, quamuis ipsa ut terminat uoluntarium mori, cadat sub actu imperato extendendo actum imperatum ad pati uoluntarium, & sic, ut dictum est, sit meritoria.

¶ Ad secundum dubium dicitur, quod non est hic quaerenda omnimoda similitudo: quam nec etiam exigatur effectum assimilari causae instrumentali: sed sufficiat iuxta subiectam materiam intelligere effectum appropriatum mortis Christi (quæ consistit in priuatione uitae propriae propter iustificandum nos) esse priuationem non uitae, sed contrarium uitae nostre, ut per huiusmodi destructionem ad finem, scilicet licet ad uitam nostram, nos perducatur.

¶ Super Quaestione quinquagesima prima Articulus 4.

Thus clarus est.

¶ In corpore una conclusio: Conueniens fuit Christum sepeliri. Probat tripliciter. omnia sunt clara.

¶ Super

In q. 52. a. 4. Et op. 3. cap. 241. & 242. Et op. 80. ca. 20. princ. Et 1. Corint. 15. 1. l. c. 3.

¶ Super